sosialurin
Internet: http://www.cybernet.dk/faroe-news

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyritøkustjóri: Kristjan Dahl
Lýsingar og søla: Marjun Dalsgaard

Blaðfólk: Randi Jacobsen, Áki Bertholdsen, Eiríkur Lindenskov, Eyðun Klakkstein, Magnus Dam
Ljósmyndari: Jens Kristian Vang

Útgevari, uppseting og prent: Sp/f Sosialurin
Bústaður: Argjavegur 26, Argjum
Postadr.: Postsmoga 76, 110 Tórshavn

Telefon: 11820
Telefax: 14720
e-mail: sosialur@olivant.fo

1997 - árið tá markið kom uppá pláss!

Oddagrein

NÚ eitt nýtt ár er fyri framman eru tað framvegis fleiri stórmál, ið ikki eru loyst, men sum vónandi verða avgreidd í 1997. Eitt teirra er markatrætan við Stórabretland. Fyri Føroyar er hetta málið kanska meira týdningarmikið enn fólk flest geva sær far um. Her er rætt og slætt talan um ognarrættin til ein part av tí landi, sum vit hava hildið er okkara, men sum grannar okkara bretar gera krav uppá.

Í blaðnum í dag fáa vit eina ábending um, at ein loysn møguliga er fyri framman. Í hvussu er verður komið burtur úr tí naggatoðn, sum hevur valdað í eina tíð. Ein av leiðandi limunum í bretsku samráðingarnevndini sigur við Sosialin, at arbeitt hevur verið við einum nýggjum bretskum útspæli. Hetta verður lagt fyri føroyingar tíðliga í næsta ár.

NÚ vita vit ikki, hvat hetta útspæl inniheldur, men ein kann gita, at bretar fara at føra nakað afturat, nú teir vita, hvussu stórt trýst alt Føroya fólk leggur á síni samráðingarfólk fyri at fáa eina fyri Føroyar sømiliga loysn. Men tað er neyvan bara úr Føroyum, at bretar kenna eitt trýst. Nógv bendir á, at eisini bretski oljuídnaðurin er við at gerast ótolin. Útlitini fyri at finna olju og gass í tí „Hvíta økinum" millum Føroyar og Bretland eru so góð, at ídnaðurin vil sleppa í gongd at leita. Seismisku kanningarnar, sum gjørdar eru, sigast at vera ómetaliga áhugaverdar.

OKKARA meting er tann, at bretska stjórnin er trongd upp í ein krók. Føroyingar hava verið verri at fáast við enn hon roknaði við, og heimaídnaðurin og altjóða oljufeløgini eru við at missa tolið. Stjórnin kann risikera, at altjóða oljufeløgini, sum hon fegin sær gera íløgur í bretskum øki, og tað er serstakliga vestan fyri Hetland, rýma og gera íløgur aðrastaðni. Tað vil hava við sær, at heimaídnaðurin í Bretlandi, sum arbeiðir fyri oljufeløgini, missir arbeiðsuppgávur. Vit loyva okkum tí at trúgva, at bretska stjórnin í sínum nýggja útspæli í størri mun enn áður fer at ganga føroyingum á móti.

TAÐ skal vera vón okkara, at tað fæst ein virðilig loysn í hesum máli, tí sum næstu grannar og sum tvær grannatjóðir, ið møguliga eiga stór virði í undirgrundini, er tað natúrligt við einum tøttum samstarvi til tess at troyta hesi virði best. Ein kann t.d. ímynda sær eitt samstarv í tí komandi stóra oljuøkinum millum londini.

BRETAR vita fullvæl, at eingin føroyskur myndugleiki torir at gera avtalu við Bretland, har vit vera við [illegible]. Hetta hava bretar vitað alla tíðina, men teir hava [illegible] roynt at fáa okkum í „fellurnar". Tað hevur ikki eydnast teimum, tí føroyingar hava staðið saman allir sum ein. Kanska nettup tann ovurstóri áhugin hjá oljufeløgunum fyri føroyska økinum og ikki minst tey seinastu tilmælini um oljuteigar hava verið tað, sum skuldi til fyri at forða okkum í at bakka. Bretum hevði tað tænt at fingið eina skjóta avgerð, tí, áðrenn upplýsingar komu fram um, hvussu áhugaverd nettup tey økini, sum bretar hava kravt, eru. Ein kann tí siga, at útviklingurin og stig okkara fram móti eini oljuvinnu hava hjálpt okkum at standa sterkari mótvegis bretum. Hetta innsiggja bretar helst eisini í dag og nú ræður um at fáa í hvussu er „okkurt" burtur úr – fyri ikki at missa andlit.

HETTA kann vera í so naivt av okkum at halda, tá hugsað verður um gamla hjálandið Bretland. Men vit eru við at nærkast 20. øld, og tað merkir, at nógv er broytt. Hyggja vit í bakspegilið, so var tað rætt at loyva kanningum á okkara øki. Sum støðan sær út í løtuni, har fleiri áhugaverd øki eru uttanfyri tey umstriddu, og har oljuídnaðurin nú leggur trýst á bretsku stjórnina at fáa eina loysn við føroyingar, eru tað kanska vit, sum standa við bestu trumfkortunum. Ja, ein kann enntá siga, at vit nú kunnu bíða við at gera eina avtalu við bretar um „Hvíta økið", til teir eru vornir enn meira svangir. Tað er nevniliga spurningurin, hvussu leingi teir kunnu líva við, at oljuvinnan ikki sleppur út í Hvíta økið at leita. Okkurt bendir eisini á, at oljukeldur longu eru funnar á bretskum øki, men sum einki kann gerast við, tí størri partur av teimum gongur inn á Hvíta økið. Latið okkum bjóða bretum vælkomnum til eitt nýtt samráðingarumfar. Vit ynskja teimum og annars øllum Føroya fólki eini gleðilig jól. Sosialurin kemur út aftur leygardagin 28. desember.

Sosialurin

Lesarabrøv

Aftursvar til Jan Müller

Eg havi lagt til merkis, at hvørja ferð spurningurin um BBC Prime ella BBC World hevur verið alment viðgjørdur, hevur blaðstjórin á Sosialinum verið frammi í fremstu røð við mótmælum móti Prime og royndum at fáa hesa rás tikna av aftur. Tá ið Prime eina tíð varð send, brúkti Jan Muller nógva blaðrúmd til at mótmæla hesum, og so vítt eg minnist, var tað ikki serliga blíð orð, hann hevði um býráðið, sum tá hevði avgjørt hetta.

Tað gjørdi meg tí heldur ikki bilsnan, tá Sosialurin í sama blaði, sum lesarabræv mítt stóð í, ofraði ein heilan leiðara uppá hetta bræv. Og so miklan áhuga hevur hetta hjá blaðstjóranum, at øll síða 2 í blaðnum 19.12.1996 verður brúkt sum aftursvar til mín. Tað er tí rætt, tá eg skrivaði, at Jan Muller hevur havt stóra – og helst nógv tá størstu – ávirkanina á avgerðir býráðsins í hesum máli. Avgerðirnar hava verið merktar av beinleiðis persónligum áhugamálum, tað hava verið teir tríggir journalistarnir Jan Muller, sum hevur ført pennin, og Leivur Hansen og Torfinn Smith, sum hava havt ávirkan í býráðnum, sum fyrst og fremst hava verið orsøk til, at Prime varð avloyst av World.

Tað var galið av mær at nýta orðið heilavaskaður um blaðstjóran. Eg skuldi havt nýtt vendingina, at Jan Muller hevði fingið BBC World á heilan. Tað er einki niðursetandi í hesum. Tað er bert ein ásannan av veruleikanum, soleiðis sum hann hevur víst seg í skrivingini í Sosialinum í longri tíð. Sjálvandi hevur Jan Muller – og sama rættin má blaðstjórin eisini unna mær – sín fulla demokratiska rætt at siga sína hugsan og skriva so galið, hann vil um bæði BBC og øll onnur mál. Men hann má finna seg í – líka væl, sum eg havi funnið meg í mongum gjørt og galli millum ár og dag í Sosialinum – atfinning móti hansara einstáttaðu skriving um hetta mál.

Sjálvandi minnist eg ikki hvørt orð, sum skrivað er í Sosialinum um hetta mál, men at skrivingin hevur verið ein niðurgering av teimum, sum ikki vildu hava World, er einki at taka seg aftur í. Bara við at lesa eitt slíkt petti sum hetta frá Jan Muller um meg – *má eg spyrja teg, um tað er nakað í tínum hugsunarhátti, í tíni trúgv, í tíni politisku sannføring, sum ger, at tú ræðist sannleikan/veruleikan, soleiðis sum hann verður lagdur víðopin fyri okkum* – sæst at setast skal niður á persónin, og tað hann annars stendur fyri.

Nei, Jan Muller, eg ræðist ikki sannleikan. Men eg vil gjarna síggja og uppliva so nógv sum møguligt av honum. Sannleikan finnur tú ikki í BBC World. Í frægasta føri finnur tú eitt lítið sandur av honum í teim sendingum, sum har eru. Og tá bert um eitt lítið sandur av heimstilveruni. Eg skal heldur ikki siga, at tú finnur sannleikan í Prime, men í øllum førum finnur tú eina meira fjølbroytta lýsing av mannatilveruni har, samstundis sum meginparturin av tí tíðindaflutningi, sum tú eftirlýsir so nógv, eisini er at finna har.

Tú sigur eisini, at eg leggi navn til innihaldið í teim mongu andstyggiligu dulnevndu brøvunum, sum tú hevur sæð. Eg skrivi fyri tað fyrsta ongantíð nakað uttan at leggja navn til, og skal vera hin fyrsta at viðganga, at dulnevnd brøv eru andstyggilig, tí tey eru dulnevnd. Men hava tey ikki verið verri enn mítt stutta lesarabræv, so er innihaldið ikki so andstyggiligt.

Tú spyrt, um eg havi tosað við meginpartin av fólkinum í Havn. Nei, tað havi eg ikki, men ein hevur eina kenslu av, hvat fólk halda og ynskja. So eg ivist ikki í, at eg havi rætt í míni meting. Helst eru mong fólk, sum eru líkaglað um hetta, men tað eru eisini mong, serliga eldri fólk, sum ikki hava nakað tilyvirs fyri MTV, og heldur ikki hava so stóran áhuga í Eurosport. Tað er avmarkað, hvat Sjónvarp Føroya sendir av góðum undirhaldi. Síðani er bert TV 3 eftir til undirhalds. Summt kann brúkast har, men fyri eldri fólk er nógv av tí við ræðum amerikanskum filmum og øðrum líknandi ikki júst tað, sum tey ynskja. BBC World sendir uppi saman tíðindi og reportasjur, sum tey heldur ikki hava áhuga fyri. Tá tey so ikki fáa loyvi á tí komandi rásini at síggja BBC Prime, sum sendir nógv viðkomandi hjá vanligum fólki, so er ikki at undrast á, at fleiri føla seg »snýttan«.

Tá ið tað nú einaferð skal veljast millum tvær BBC rásir, standi eg við, at fjøldin av fólki fær meira burtur úr Prime og einki av týdningi í World verður mist, tí Prime sendir eisini tað týdningarmesta harfrá. Tað er tí eftir míni uppfatan rætt, at Prime er aftur á skíggjanum. Heimildnarnar hjá býráðsformanninum skal eg ikki taka dagar ímillum. Eg rokni við, at hon veit, hvat hon ger saman við sínum ráðgevarum. Um komandi borgarstjórin ikki kennir seg hava heimild at halda fram við Prime, eigur hann at útvega sær hana við at heita á nýggja býráðið um at gera eina samtykt um tað.

Býráðið hevur kortini eisini loyvi at senda báðar rásirnar. Vónandi gera teir tað.

Eg eri kanska ikki tann rætti persónurin at skifta orð um hesi viðurskifti, tí tað er heldur avmarkað, hvat eg síggi av sjónvarpi, men síðani eg fór úr politikki, havi eg tó brúkt nakað meiri tíð til slíkt. Harfyri havi eg væl loyvi til at føra fram sjónarmiðini hjá vanligum fólki. Og tað er tað, eg havi gjørt í hesum førinum.

Jógvan Sundstein

heim – ella út í heim
tað greiða vit...
033 32 75 85 Svarar ALT SAMDØGURIÐ
BLUE ATLANTIC
FØROYAFERÐIR
Vester Farimagsgade 4 6, 1606 København V
Tlf. 33 32 75 85 - Fax 33 32 75 85

AKKUMULATORAR
* TIL ØLL ENDAMÁL *

Fa. Pólar
v/ Margeir Ørvarodd
Sigmundarg 26, Rættara
100 Tórshavn
Tlf./fax 18347 - 12860
Farttl. 84347

NÝTT • NÝTT • NÝTT

BEITUHÚKAR í ymiskum støddum við rustfríum svøvlum. Hava eisini 5 og 7 punds LODD. Tilboð verða givin.
Vinarliga ringið tlf. 75259

Bretar við nýggjum útspæli um markið beint eftir nýggjár

Jan Muller

-Vit hava arbeitt við einum nýggjum útspæli í eina tíð og fara at leggja tað fyri føroyingar fyrst í nýggja árinum.

Hetta sigur Anthony Layden, ein av limunum og oddamonnunum í bretsku samráðingarnevndini. Dagliga arbeiðir hann í bretska uttanríkismálaráðnum.

Anthony Layden hevur verið við í samráðingunum nú í mong ár og hann hevur framvegis vónir um, at tað verður funnin ein samráðingarloysn. Sjálvur ynskir hann ikki at fara til dómstólin í Haag við málinum. Hann sigur við Sosialin, at hann framvegis trýr, at tað er møguligt at koma til eina loysn við samráðingum.

Uppá fyrispurning um teir ikki hava givið sær í so góðar stundir at koma við einum útspæli sigur Anthony Layden, at hetta er eitt sera kompliserað mál, og tess nærri ein nærkast endanum á samráðingunum, tess meira kompliserað verður tað.

Vit spurdu hann um bretar fara at sleppa fleiri av krøvum sínum, nú teir koma vit einum heilt nýggjum útspæli, og nú teir vita, hvussu fast føroyingar standa við miðlinjuprincippið'

Báðir partar mugu draga í land, um ein loysn skal finnast.

Anthony Layden vil ikki gera viðmerkingar til, hvat oljuídnaðurin í Bretlandi og sum heild sigur í hesum máli, men hann vísir á, at mest umráðandi í hesum máli er ikki, hvat oljuídnaðurin heldur, men har afturímóti at báðir partar kunnu fáa eina rætta loysn heldur enn eina skjóta loysn.

Anthony Layden her saman við tveimum umboðum í bretska oljuídnaðinum. Tom Fife og Crawford Gordon frá BP. Tá teir hittu umboð fyri føroyskar myndugleikar og vinnulív at røða um samvinnu millum Føroyar og Bretland

Oljuídnaðurin

Uppá fyrispurning um oljuídnaðurin í Bretlandi ikki leggur stórt trýst á stjórnina fyri at fáa eina loysn skjótast gjørligt sigur Anthony Layden, at oljuídnaðurin hevur ikki tosað við seg, men tað er greitt, at oljuídnaðurin hevur regluligar fundir og samrøður við tólkini, sum arbeiða í Handils- og ídnaðarmálaráðnum, DTI.

Men hvat sigur hann til úttalilsini hjá bretska orkumálaráðharranum um, at oljuídnaðurin hevur stóran áhuga fyri „Hvíta økinum" millum Føroyar og Bretland og tí sær marknatrætuna loysta skjótast til ber.

Til tað kann eg bert siga, at svarið má bíða til næsta umfarið verður í samráðingunum og vit vita, hvat úrslit spyrst burtur úr tí.

Ikki vanligt at draga politikk uppí

Nú hevur Edmund Joensen, løgmaður funnist at bretum fyri at tvíhalda um krøv síni, og at føroyingar víkja ikki frá prinsippinum um verandi miðlinju sum mark. Hann hevur eisini sagt frá, at soleiðis henda ósemja er fer hann ikki at taka av innbjóðing at vitja Bretland - harafturat hevur hann „hótt" við at taka upp samarbeiði við Noreg á oljuøkinum. Hvørja viðmerking hevur tú til hetta?

-Eg haldi ikki tað er rætt av mær at gera viðmerkingar til tað, sum Føroya løgmaður sigur.

-Men kann tað ikki vera óheppið fyri bretska oljuídnaðin, um støða tykkara í marknatrætuni førir til økt samstarv millum Føroyar og Oljunoreg - heldur enn millum Føroyar og Bretland'

Tað er ikki vanligt at brúka slíkt í sambandi við oljuleiting. Øll lond bjóða út øki til leiting, og so verður tikið av tí besta til boðnum. Tað er vanliga mannagongdin.

Nýggjur leiðari

Bretar hava annars gjørt av, hvør skal vera eftirmaður David Anderson, sum leiðari av samráðingarnevndini. Tað er Sir Franklin Berman, sum í dag starvast sum høvuðsráðgevi hjá uttanríkisráðnum í lógarmálum.

Tað verður hann, sum fer at leiða bretsku samráðingarnevndina til komandi fundin.

Karl Heri Joensen, býráðslimur í Klaksvík:

Jógvan við Keldu brýtur jólafriðin

- Tað sigur eitt sindur um mannin, at hann kallar inn til fundar 3. jóladag klokkan níggju, sigur Karl Heri

Randi Jacobsen

Andsøðan í nývalda býráðnum í Klaksvík ristir á høvdinum eftir at hava hoyrt og sæð viðmerkingarnar hjá býráðsformanninum til, at teir ikki vildu møta á fyrsta býráðsfundinum, sum Jógvan við Keldu sigur var munnliga fráboðaður.

Jógvan við Keldu hevur nú boðað skrivliga til fundar 3. jóladag klokkan níggju um morgunin, og við Sosialin í gjár og við útvarpið hóskvøldið, segði fyrstvaldi í Klaksvík, at nú fekst at sigga, um teir fóru at møta. Við *teir* meinti Jógvan við Keldu serliga Torleif Sigurðsson og Karl Hera Joensen.

Jógvan við Keldu noyðist at trúgva umaftur, heldur hann, at tað ikki ber okkum til at møta á fundi 3. jóladagsmorgun. Sjálvandi møta vit, nú vit hava fingið skrivlig boð um fundin, sigur Karl Heri.

- Jógvan við Keldu segði í útvarpinum, at so greið fundarboð ikki eru givin, síðan kommunulógin kom í 1872. Til tað kann eg bara siga, at teir gomlu hildu seg til lógir og reglur. Tað ger Jógvan við Keldu ikki við at hava fund 3. jóladag, tí jól eru hátíð til gaman og álvara. Vanligt er at halda frið á jólum, og ongantíð áður hevur býráðsfundur verið 3. jóladag. Tí brýtur Jógvan við Keldu jólafriðin við at hava fund hendan dagin, sigur Karl Heri.

Jógvan við Keldu sigur við Sosialin, at tað líkist serliga mær, tað at vit ikki møttu. Hetta sigur hann, tí hesi seinastu fýra árini havi eg fleiri ferðir mótmælt, tá hann hevur brotið galdandi reglur. Tað er ført í gerðabókina, og hetta damdi ikki

Jógvan við Keldu, og nú vil hann hava sligið fast, hvør ræður, sigur Karl Heri

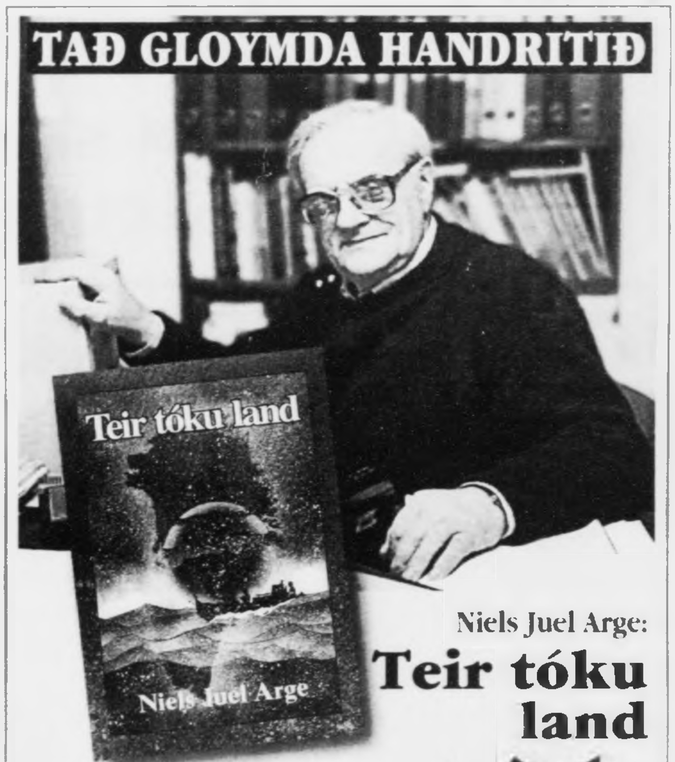

Niels Juel Arge granskaði dugliga í føroyskari søgu. Eitt gloymt handrit er nú komið undan kavi í skjalarúgvum.

Her greiðir hann lætt og skilliga frá føroyskum fiskiskapi og útróðri í Grønlandi.

Frásøgumenn hansara eru m.a. Sámal Joannes í Kollafirði, Ólaf Joensen av Viðareiði, Ólavur í Brekkugerði í Vági, Sommer Jørgensen í Sørvági og Hans Pauli í Funningsfirði.